

11. 1. 2017**Odločanje MNZ o prošnjah za mednarodno zaščito in azilni zaostanki**

Na Pravno-informacijskem centru nevladnih organizacij – PIC smo kot predstavniki civilne družbe, ki deluje na področju mednarodne zaščite in migracij, dolžni opozoriti na velike časovne zaostanke pri odločanju o prošnjah za mednarodno zaščito, do katerih je začelo prihajati tekom leta 2016.

Po naši analizi od skupno približno 300 oseb, ki so ob pričetku leta 2017 v postopku mednarodne zaščite v Republiki Sloveniji, **približno 80 oseb¹ na prvo vsebinsko odločitev čaka že več kot šest mesecev**. Tekom leta 2016 je bilo zaradi zaostankov pri odločanju prizadetih še veliko več prosilcev, ki so slednjič prejeli odločitve ali pa nad čakanjem obupali in samovoljno zapustili državo.

V skladu z Direktivo o azilnih postopkih² so **države članice postopke dolžne zaključiti pred potekom šestih mesecev** (tretji odstavek 31. člena). Daljše odločanje je dovoljeno le, če primer vključuje zapletena dejanska in/ali pravna vprašanja, če veliko državljanov tretjih držav ali oseb brez državljanstva hkrati zaprosi za mednarodno zaščito, zaradi česar je postopek v praksi zelo težko zaključiti v šestmesečnem roku, ali če je zamudo jasno mogoče pripisati temu, da prosilec ni izpolnil svojih obveznosti. **Opozarjamo, da v primeru trenutnih azilnih zaostankov v Republiki Sloveniji zamude za odločanje ne moremo pripisati kateremu od treh navedenih vzrokov.**

Predolgi postopki prosilcem za mednarodno zaščito povzročajo hudo stisko. Čakanje v negotovosti glede svoje usode za ljudi pomeni psihično trpljenje, ki se med drugim izraža v anksioznosti in depresiji. Negotovost, poglobljena z neodzivnostjo odločevalcev na pozive prosilcev, vodita v njihovo odtujenost od družbe in negativno vplivata na obete integracije. Hude pritiske v zvezi s stisko prosilcev občutimo tudi nevladniki in uslužbenci ministrstva, ki delamo neposredno z njimi.

Po drugi strani azilni zaostanki za državo predstavljajo finančno breme. Računsko sodišče

¹ Ta podatek zajema le prosilce, ki še niso prejeli nobene vsebinske odločitve, ne pa prosilcev, katerih postopki so pred sodišči ali so bili vrnjeni na prvo stopnjo.

² Direktiva 2013/32/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. 6. 2013 o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite.

Republike Slovenije v nedavno objavljenem revizijskem poročilu³ ugotavlja, da so **»stroški obravnave posameznega prosilca za mednarodno zaščito odvisni predvsem od trajanja postopka.«** Pri tem poudarjamo, da bi po naši oceni odločanje o azilnih zadevah v razumnem roku občutno znižalo ne le stroške dnevne oskrbe prosilcev, temveč tudi potrebne fiksne stroške. V kolikor bi ministrstvo o prošnjah odločalo brez odlašanja, bi bilo število prosilcev precej nižje od trenutnih 300,⁴ kar bi znižalo potrebne kadrovske, projektne in druge zmogljivosti (prenehala bi tudi npr. potreba po ohranjanju izpostav Azilnega doma – trenutno v Logatcu in na Kotnikovi ulici v Ljubljani). Nadalje bi se znižali tudi stroški, potrebni za blaženje posledic azilnih zaostankov – med drugim psihiatrični pregledi in zdravila za prosilce.

Na očitke nevladnih organizacij o dolgotrajnosti azilnih postopkov se je Ministrstvo za notranje zadeve odzvalo z **izjavo za javnost z dne 7. 11. 2016**, naslovljeno »Postopki za mednarodno zaščito so med najzahtevnejšimi upravnimi postopki«.⁵ Menimo, da v navedeni izjavi ministrstvo ni navedlo razlogov, ki bi opravičevali nastale azilne zaostanke. V zvezi z navedbami ministrstva podajamo pojasnila v nadaljevanju.

V prvem odstavku izjave za javnost Ministrstvo za notranje zadeve navaja, da izračuni nevladnih organizacij o eni rešeni prošnji na mesec s strani enega javnega uslužbenca, ki so se pojavljali v javnosti, ne držijo. **Vendar v nadaljevanju izjave ministrstvo te svoje trditve ne obrazloži niti ne poda drugačnega izračuna o številu odločb, ki jih povprečno na mesec izda en odločevalec.**

Ob zaključku leta 2016 lahko na podlagi zbranih podatkov podamo dopolnjen izračun o storilnosti odločevalcev. Ugotavljamo, da je Ministrstvo za notranje zadeve v celotnem letu izdalo 175 vsebinskih odločitev s področja mednarodne zaščite.⁶ Če upoštevamo, da je bilo v tem času za vodenje navedenih postopkov zaposlenih približno 9 javnih uslužbencev (prišlo je do nekaj prihodov in odhodov), sledi, da je **en odločevalec na mesec v povprečju izdal približno eno odločbo in pol**. V letu 2015 pa je bilo izdanih 92 vsebinskih odločitev, kar ob takrat približno 8 zaposlenih odločevalcih povprečno znaša približno eno odločbo na mesec na enega odločevalca. Navedena storilnost močno odstopa

³ Revizijsko poročilo dostopno prek:

<http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K82A21283EED0F3B9C125807D004E279D>.

⁴ Število prosilcev v Republiki Sloveniji se je gibalo okoli številke 300 tudi tekom leta 2016.

⁵ Izjava je objavljena na spletni strani ministrstva:

http://www.mnz.gov.si/si/novinarsko_sredisce/novica/browse/4/article/12208/9911/.

⁶ Med vsebinske odločitve štejemo odločitve v pristojnosti Sektorja za statusne zadeve. To so odločbe o priznanju mednarodne zaščite, zavrnilne odločbe in zavrnilne odločbe zaradi očitne neutemeljenosti, sklepi, s katerimi se ugotovi zahtevku ali zavrže zahtevek za uvedbo ponovnega postopka, odločbe glede podaljšanja subsidiarne zaščite ter odločitve o združevanju z družino. Podatki so zbrani na podlagi interne evidence pooblaščenec strank, zato je možno manjše odstopanje od točnega števila odločitev.

od primerljivih odločevalskih poklicev⁷ v Republiki Sloveniji in od prakse odločanja o prošnjah za mednarodno zaščito v tujini.⁸

Ministrstvo nadalje v tretjem odstavku izjave za javnost navaja, da podatki na ravni držav članic Evropske unije kažejo, da je v povprečju le polovica postopkov za mednarodno zaščito zaključena v šestih mesecih. Ta podatek ne more biti opravičilo za azilne zaostanke v Republiki Sloveniji, saj je število prošenj za mednarodno zaščito v primerjavi z drugimi državami članicami relativno nizko. Kot ugotavlja Dnevnikov novinar v članku z dne 20. 12. 2016,⁹ je v Evropski uniji v povprečju podanih 1960 prošenj na milijon prebivalcev, medtem ko jih je bilo v Sloveniji v letu 2016 le 585 na milijon prebivalcev, kar je še vedno **trikrat manj od evropskega povprečja**.

Nadalje ministrstvo navaja, da je povprečen čas trajanja postopkov mednarodne zaščite od vložitve prošnje do odločitve Ministrstvo za notranje zadeve v letu 2016 110 dni. **Navedeni podatek ne kaže prave slike, saj je pri njem ministrstvo očitno upoštevalo le postopke, ki so bili že zaključeni, ne pa postopkov, ki še trajajo** (torej azilnih zaostankov, tj. ravno postopkov, v zvezi s katerimi problematika obstaja). Poleg tega, kot navaja ministrstvo, njihov izračun ne vključuje postopkov, ustavljenih zaradi samovoljne zapustitve, domnevamo pa, da vključuje postopke, ki so se zaključili z izdajo dublinskega sklepa, in druge primere, ko ne pride do vsebinske odločitve ter je postopek načeloma bolj preprost.

V zvezi z navedbo ministrstva, da se je v obdobju od 1. 1. 2016 do 30. 9. 2016 število prošenj za mednarodno zaščito v primerjavi z enakim obdobjem prejšnje leto povečalo za kar 518 %, moramo pojasniti, da je bilo **število prošenj v letu 2015 izredno nizko**; za mednarodno zaščito je v celotnem letu 2015 v Republiki Sloveniji zaprosilo le 277 oseb. Število prošenj v letu 2016 torej res predstavlja povečanje v primerjavi s prejšnjim letom, vendar je obenem, kot smo že pojasnili, še vedno trikrat nižje od trenutnega evropskega povprečja in nikakor ne predstavlja neobvladljivega števila zadev, ki bi opravičevalo odločanje prek šestmesečnega roka.¹⁰ Omeniti še velja, da se zgoraj omenjeno **revizijsko poročilo Računskega sodišča** in ocena o učinkovitosti dela ministrstva na

⁷ Za primerjavo lahko vzamemo kvantitativne norme, kot so veljale za sodnike v Republiki Sloveniji do konca leta 2015: sodnik pravnega oddelka Okrajnega sodišča v Ljubljani je bil na primer letno dolžan zaključiti 130 zadev, torej več kot 10 na mesec. Od tega je bila v praksi več kot polovica zadev zaključenih s sodbo.

⁸ Za primerjavo: po naših neuradnih podatkih je norma, ki ji morajo slediti javni uslužbenci, ki odločajo o mednarodni zaščiti v Belgiji, 13 (večinoma vsebinskih) odločitev na mesec.

⁹ Dostopno prek: <https://www.dnevnik.si/1042757284/slovenija/azilni-sistem-racunsko-sodisce-gleda-mnz-malo-skozi-prste>.

¹⁰ Upoštevati pa je potrebno tudi, da je bil od vloženih prošenj približno v polovici zadev izdan sklep o ustavitvi zaradi samovolje zapustitve, približno v petini primerov pa dublinski sklep; Ministrstvo za notranje zadeve torej vsebinsko odloča o manj kot polovici vloženih prošenj.

področju mednarodne zaščite prav tako nanaša izključno na leto 2015, ko azilnih zaostankov zaradi nizkega števila prošenj še ni bilo.

Drugih navedb, ki bi jih lahko razumeli kot pojasnilo azilnih zaostankov, ministrstvo v obravnavani izjavi za javnost ne navaja.

Sklepno opozarjamo, da smo kritični do navedb javnih organov, s katerimi se daje vtis, da se Slovenija sooča z zelo velikim številom migrantov in prosilcev za azil, ter da so državne zmogljivosti zapolnjene. Kot smo pojasnili, so trenutne zmogljivosti za nastanitev prosilcev za azil blizu polne zasedenosti le zaradi izredno počasnega odločanja o njihovih prošnjah.

V skladu z vsem navedenim ministrstvo pozivamo, da sprejme ustrezne ukrepe za odpravo trenutnih azilnih zaostankov in njihovo preprečitev v prihodnje.